

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Een biografie... maar van wie?

Auteur: Dorine Maat

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 40.3, pp. 231-233.

© 2018 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

Central Asia heeft Nick Megoran een unieke en fascinerende studie afgeleverd die op inzichtelijke wijze laat zien wat er gebeurt wanneer nieuwe internationale grenzen worden gevormd waar ze voorheen niet bestonden en welke gevolgen dergelijke grensopwerkingen hebben voor lokale bevolkingsgroepen. Megoran hoopt dat zijn studie anderen zal aanzetten tot meer onderzoek naar het fenomeen van grenzen. Gezien de originaliteit, doorwrochtheid en inzichtelijkheid van zijn werk is het mijn overtuiging dat *Nationalism in Central Asia* inderdaad deze aanzet zal zijn.

Koen de Groot volgt de onderzoeksmaster geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, de universiteit waar hij ook zijn bachelorstudies Geschiedenis & Italiaanse taal en cultuur voltooide. Hij is geïnteresseerd in natievorming, geschiedenispolitiek, moderne Italiaanse geschiedenis, Jamaicaanse geschiedenis en herinneringsculturen.

EEN BIOGRAFIE... MAAR VAN WIE?

Michel van der Eyken ed., *Filips Willem. Prins van Oranje, heer van Diest*, Amsterdam University Press, 2018; ISBN: 9789462988538; paperback; 196 pagina's; € 22,99

Filips Willem, lange tijd beschouwd als de verloren of vergeten prins van Oranje, krijgt in 2018 eindelijk de aandacht die hij verdient. Vierhonderd jaar na zijn sterfdatum leggen historici hun kennis bij elkaar om erachter te komen hoe een kind dat in de wieg gelegd was voor succes, zo mis kon grijpen. Dit jaar verschijnen er dan ook maar liefst twee boeken over de oranjeteel, waaronder deze bundel van Michel van Eyken.

Prins Filips Willem werd geboren in 1554, als oudste zoon van Willem van Oranje en Anna van Egmont. Hij zou een schitterende toekomst tegemoet moeten gaan, hij was immers de zoon van een van de rijkste edellieden van de Nederlanden. Het noodlot sloeg echter al vroeg toe: toen de prins pas drie jaar was, stierf zijn moeder. Vanaf dat moment werd de zorg voor de jonge prins toevertrouwd aan enkele dienaren, tot hij op zijn twaalfde naar Leuven werd gestuurd om te studeren.

Ondertussen nam de spanning tussen Willem van Oranje en de Spaanse koning Filips II toe. Er werd een plan beraad om Filips Willem naar Spanje te ontvoeren. Zo kon hij ten eerste als gijzelaar worden ingezet tijdens de onderhandelingen met Oranje en daarnaast kon hij katholiek worden opgevoed, zodat hij later de belangen van de Spaanse koning zou dienen. Het plan werd in 1568 ten uitvoer gebracht, toen Filips

Willem 'voor zijn eigen veiligheid' werd meegenomen naar Spanje. Vanaf dat moment streed Willem van Oranje voor de terugkeer van zijn zoon, maar hij faalde en werd vermoord voordat hij Filips Willem kon terughalen. Toen Filips Willem na de dood van zijn vader werd vrijgelaten, was hij de rest van zijn leven kwijt zijn aan het strijden voor het terugkrijgen van zijn rechtmatige erfgoed.

Filips Willem is dus een uitermate interessante protagonist, maar dat betekent niet dat het boek alleen over hem gaat. Het boek kent namelijk drie grote verhaallijnen: ten eerste het verhaal van Diest, een Oranjestadje dat viel onder de bezittingen van Filips Willem. Ten tijde van het leven van Filips Willem kende de stad grote rampspoed en viel de plaats terug van een regionaal centrum tot een kleine provinciestad. Pas tijdens het Twaalfjarig Bestand herstelde Diest zich moeizaam, waarbij Filips Willem waar mogelijk trachtte te helpen.

Daarnaast is er nog een tweede verhaallijn, en dat is het verhaal van de Tachtigjarige Oorlog, een strijd die een belangrijke rol heeft gespeeld in het leven van Filips Willem en in de lokale geschiedenis van Diest. De bijdragen over de oorlog zijn heel interessant voor leken, omdat ze een duidelijk referentiekader geven voor de ontwikkeling van Diest en het leven van Filips Willem. Voor lezers die al

bekend zijn met de Tachtigjarige Oorlog zal er echter niet veel nieuwe informatie verteld worden.

Tot slot is er dan de derde verhaallijn over het leven van Filips Willem. Het is dus belangrijk om te beseffen dat de bundel niet per se een biografie is van de oranjeprins, sterker nog, de eerste bijdrage over zijn leven begint pas op pagina vijftig en zijn verhaallijn beslaat iets minder dan de helft van het boek. In de hoofdstukken over zijn leven wordt er ingegaan op zijn leven in gevangenschap en zijn leven na zijn vrijlating. Daarnaast worden er een aantal mythes ontkracht: zo werd Filips Willem bijvoorbeeld niet gewelddadig ontvoerd, maar juist op een rustige wijze samen met zijn personeel naar Spanje gebracht.

De bundel van Van Eycken is een bondig en overzichtelijk werk, dat makkelijk wegleest. Naast de informatie over Filips Willem, de Tachtigjarige Oorlog en Diest bevat het werk ook nog een uitgebreide catalogus met afbeeldingen van objecten en monumenten die iets zeggen over het leven van de prins. Het boek is zeer geschikt voor mensen die graag meer willen weten over de vergeten Oranjeprins en het daarnaast leuk vinden om meer te lezen over het leven in een vroegmodern Vlaams stadje. Ben je echter op zoek naar een diepgravende biografie over Filips Willem, dan is dit boek misschien niet wat je zoekt.

Dorine Maat studeert media & cultuur en geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is geïnteresseerd in vroegmoderne geschiedenis.

GENUANCEERD SLAVERNIJVERLEDEN?

Jeroen Dewulf, *Grijs slavernijverleden? Over zwarte milities en redimoesoegedrag*, Amsterdam University Press, 2018; ISBN 978 94 6298 794 4; paperback; 164 pagina's; € 22,99.

Volgens veel historici mag men het verleden niet beoordelen naar eigentijdse waarden. Dit levert namelijk een vertekend beeld op van de geschiedenis. Moraliserende debatten schenken geen inzicht aan de vroegere daden van historische actoren, zij moeten beoordeeld worden aan de hand van hun eigen morele maatstaven. In de woorden van de Britse schrijver L. P. Hartley: 'The past is a foreign country, they do things differently there.' In de praktijk is deze regel moeilijker na te leven. Maatschappelijk gevoelige en traumatische historische gebeurtenissen vragen dikwijls om een moraliserende eigentijdse beoordeling, omdat de erfenis van deze historische episodes aanwezig blijft in het heden. Tweede Wereldoorloghistorici weten dit maar al te goed. Eens in de zoveel tijd steekt de zwart-wit-grijs dis-

cussie over het Nederlandse oorlogsverleden weer de kop op: wie was verrader, verzetsheld of (on)schuldige bijstander?

In tegenstelling tot de historiografie van de Tweede Wereldoorlog, is de complexiteit van dat ethische debat nog nauwelijks doorgedrongen tot de geschiedschrijving over slavernij, aldus Jeroen Dewulf, professor Europese Studies en Neerlandistiek aan de Universiteit van Californië, Berkeley. Met zijn recentste boek *Grijs slavernijverleden? Over zwarte milities en redimoesoegedrag* vult hij dit hiaat op. Het boek draait om de redimoesoës, de Surinaamse slaven 'die in ruil voor persoonlijke vrijheid en privileges aan de zijde van de gouvernementssoldaten vochten tegen de *marrons*, gevluchte slaven'(p. 7). Dewulf probeert in *Grijs slavernijverleden?* de groep die vrijwillig aan de zijde van de koloniale machthebbers vocht te begrijpen. Hoe is het gedrag van de redimoesoës vanuit historisch oogpunt te verklaren en hoe dient dit gedrag vanuit moreel oogpunt beoordeeld te worden?

Dewulf begint met een traditioneel historisch vertoog over het ontstaan van zwarte milities en redimoesoës in koloniaal Amerika. Het gebruik van slaven en andere niet-Europeaanen in de koloniale legers kwam al vanaf de tijden van de Iberische koloniale rijken voor. De koloniale machthebbers hadden vaak een chronisch gebrek